

Jaarverslag 2024 Uilenwerkgroep IVN Voerendaal

Het jaar 2024 ligt achter ons en het nieuwe broedseizoen staat alweer voor de deur. Een goed moment om even stil te staan bij de belangrijkste activiteiten van de uilenwerkgroep, en natuurlijk het wel en wee van de uilen zelf.

Steenuil territoriumkartering

Gedurende maart 2024 is er weer een deel van de gemeente Voerendaal geïnventariseerd voor steenuil territoria. Een aantal leden zijn één of meerdere avonden op pad geweest om met behulp van het afspelen van de steenuil roep een respons van lokale steenuilen uit te lokken. Dit jaar is het gebied rondom Klimmen en Ransdaal geïnventariseerd.

De aanwezigheid van 5 bekende broedparen kon worden bevestigd. Twee nieuwe territoria zijn gevonden, en in beide gevallen werd later in het voorjaar voor het eerst in de kasten die daar al hingen, gebroed.

De uitkomsten van deze inventarisatie zijn belangrijk voor twee doelen: enerzijds is dit onderdeel van het langjarig landelijk onderzoek naar de steenuil populatie wat wordt uitgevoerd door SOVON en STONE, anderzijds informeert het ons als werkgroep waar het zinvol is om met bewoners in gesprek te gaan en steenuilenkasten op te hangen. Momenteel ondernemen we de inventarisatierondes van maart 2025.

Steenuil broedseizoen

Het monitoren begon op een winderige dag eind februari, waarop we de kasten waarvan we weten dat ze bezet zijn, controleerden voor aanwezige steenuilen. Deze controle in de winter is belangrijk, omdat dit vaak het enige moment is waarop we een kans hebben het mannetje aan te treffen en te checken voor een ring ofwel te ringen. Drie kasten waren inderdaad bezet, er werden 4 steenuilen in aangetroffen.

Impressie van het steenuilen broedseizoen. Links: uilskuiken tijdens het ringbezoek, leeftijd 19 dagen. Rechts: uilskuikens tijdens de nacontrole waarbij ze nog in de kast verbleven, leeftijd 34 dagen.

De veldmuizenstand is voor uilen in het buitengebied zeer bepalend voor het broedsucces. Hoewel steenuilen over kunnen schakelen op andere prooien zoals grote insecten, regenwormen en vogels, heeft de muizenstand toch een aanzienlijk effect op de grootte en het succes van de nesten. 2024 was in dit opzicht een vreemd jaar. Gedurende de winter was de veldmuizenstand heel goed, wat zich aftekende in de vele predatoren die overal gezien konden worden in de streek, denk aan grote aantallen grote zilverreigers, buizerds, kiekendieven en ook hier en daar wat velduilen. Echter, in het voorjaar is het begonnen met regenen en dit is doorgegaan tot in de zomer, waarbij met name in Zuid-Limburg allerlei regenval records verbroken zijn. Vermoedelijk zijn veel veldmuizennesten tijdens deze periode mislukt door de nattigheid en is de stand in elkaar gezakt, met voedselschaarste als gevolg. Hierdoor hebben in

heel Nederland de steenuilen een wat mager broedseizoen gekend. Veel koppels gingen wel broeden, maar kregen minder jongen dan gemiddeld groot.

Het landelijke beeld zien wij ook terug binnen onze werkgroep in de gemeente Voerendaal. De 5 nesten met jongen hadden gemiddeld 2.4 jong per nest bij het ringen, wat niet zo veel is – in een goed jaar zijn er typisch 4 of 5 jongen per succesvol nest. Jongen leken te zijn verdwenen in de eerste twee weken na het uitkomen, wat wijst op voedselschaarste.

De spreiding in de start van het legsel is bij de steenuil vrij klein. Wij kunnen afleiden aan de hand van de leeftijd van de jongen (vastgesteld tijdens het ringen) dat bij het vroegste nest in ons gebied het eerste ei rond 11 april werd gelegd, terwijl dit bij het laatste nest rond 8 mei gebeurde, oftewel een spreiding van een kleine 4 weken. Dit illustreert de vrij sterke synchronisatie van het broedseizoen bij de steenuil.

Helaas zijn er dit jaar 3 broedsels mislukt. Dit gebeurde 2 keer in de eifase door predatie, vermoedelijk door een steenmarter of een eekhoorn. Dit is gelukkig iets beter dan vorig jaar, toen 5 van de 8 broedsels werden gepredeerd. In 1 geval werd het vrouwtje dood gevonden in de kast – wat hier heeft plaatsgevonden is niet goed te achterhalen en we moeten hopen dat hier snel een nieuwe partner voor in de plaats komt. We zullen de komende jaren goed op blijven letten als het gaat om predatie van steenuilennesten en onze maatregelen zoals gladde kragen om bomen aanbrengen en kasten 'marterproof' maken, doorzetten.

Een raadsel is waar de steenuilen rond Ransdaal broeden. Tijdens de territorium inventarisatie vonden we daar minimaal 2, mogelijk 3 territoria. Ook vanuit het verleden weten we dat er succesvolle territoria zijn, er werd eerder in kasten gebroed. Echter, tijdens de controles in mei werd nergens een broedgeval vastgesteld in een kast! We zullen blijven zoeken naar deze paartjes.

Impressie van het Kerkuilen broedseizoen.

Links: 3 uilskuiken tijdens het ringbezoek, geschatte leeftijd van links naar rechts 58, 49 en 62 dagen.

Rechts: soms wordt een adult aangetroffen in de kast, in dit geval de vrouw van het broedpaar.

Kerkuil broedseizoen

Voor de kerkuil is de veldmuizenstand van nog meer belang aangezien deze soort een echte veldmuizenspecialist is. In 2024 vonden wij broedparen op verrassend veel plaatsen. Op 4 locaties waar niet eerder of sinds meerdere jaren niet meer was gebroed werd nu een broedpoging vastgesteld, bijna een verdubbeling vergeleken met het jaar 2023. Ook begon het kerkuilenbroedseizoen wat aan de vroege kant. Waarschijnlijk zijn de kerkuilen gestimuleerd door de goede voedselomstandigheden in de winter op tijd gaan broeden en hebben ook nieuwe paren de gok gewaagd. Vermoedelijk waren de nesten relatief klein door de inzakkende veldmuizenstand en verdwenen ook hier jongen in de eerste weken. Gemiddeld zijn er 2.4 jong per nest grootgebracht, dit gemiddelde kan aanzienlijk hoger zijn in een goed

muizenjaar. In tegenstelling tot de steenuil kent de kerkuil een grotere spreiding van het broedsel: zo varieerde in ons gebied de geschatte legdatum van het eerste ei (voor eerste broedsels) van 28 maart tot 18 mei, een spreiding van bijna twee maanden.

Een aantal broedgevallen willen we voor het voetlicht brengen. Het nieuwe broedgeval op Colmont was bijzonder omdat wij hier de kast hebben opgehangen in de winter nadat we te horen kregen dat hier een uil roestte. Er was direct succes met de vestiging van een broedpaar in het voorjaar. Een ander broedgeval was bijzonder omdat hier de kast verplaatst was en de uilen eenvoudigweg meeverhuisden. Tenslotte was er nog een tweede broedsel heel laat in het jaar. Hier ringden we 1 jong begin oktober bij een leeftijd van zo'n 30 dagen, wat betekent dat de eileg plaatsvond ver in de zomer rond 7 augustus. Gezien de tijd van het jaar vroegen wij ons af of dit wel goed zou komen. Maar bij de kastschoonmaak begin december was dit jong nog in de kast aan het slapen, al volledig vliegvlug en op een mooi gewicht. Kortom, dit zijn allemaal mooie voorbeelden van succesvol broedgelegenheid aanbieden voor de kerkuil.

We zijn erg benieuwd of de kerkuilen weer net zo veel zullen broeden in 2025 en of de nieuwe locaties bezet zullen blijven of niet. Zal de veldmuizenstand na een muizenarme winter toch weer op tijd aantrekken met wat grotere nesten ten gevolg? We gaan volgen in de komende maanden.

Werkzaamheden

Verschillende steenuilenkasten waren aan vervanging toe en ook hebben we een aantal nieuwe locaties gevonden. Ons klusteam (Albert, Herman, Lucas en Stan) heeft dan ook de handen uit de mouwen gestoken en kasten gerepareerd of vervangen.

Dit alles resulteerde in:

- 1 steenuilenkast vervangen;
- 5 steenuilenkasten geplaatst;
- 2 steenuilenkasten verplaatst;
- 1 kerkuilenkast geplaatst;
- 1 kerkuilenkast verplaatst.

We bedanken ons klusteam heel erg voor alle inspanningen.

Zorgboerderij Ransdalerveld van M. Huntjes in Ransdaal vervaardigde voor ons 3 nieuwe steenuilenkasten. We waarderen de samenwerking met de mensen van de Zorgboerderij enorm!

Afscheid van leden, nieuwe leden

Na jaren van inspanningen hebben we dit jaar afscheid genomen van ons lid Willy. Ook heeft Lucas van het klusteam aangegeven het rustiger aan te gaan doen. We bedanken je zeer voor jullie betrokkenheid en inspanningen. We hopen dat het jullie goed gaat en dat we contact houden.

We mochten dit jaar ook nieuwe leden verwelkomen: Sandra, Koen, Roger en Stan. Ze zijn direct actief geworden en het is fantastisch dat onze werkgroep zo weer aangevuld is.

Mocht je zelf geïnteresseerd zijn om bij te dragen aan onze werkgroep of ken je iemand in je omgeving, laat het ons weten! We kunnen alle hulp goed gebruiken! De werkzaamheden zijn heel gevarieerd, denk aan kastenklussen, inventariseren, kasten controleren, maar ook administratief en coördinerend werk.

Dank

Uiteraard grote dank aan alle terreineigenaren en kashouders. Jullie gastvrijheid en medewerking zijn voor onze activiteiten cruciaal. We bedanken alle vrijwilligers van onze werkgroep en de ringers voor hun bijdrage. We hopen jullie allen in het komende jaar weer te ontmoeten en zien uit naar een uilenrijk en succesvol broedseizoen.